

11691

256

№ 50

20. IV. 1907 г.

Берлин

p_K59A_006021

Мила Нелли,

Най-сетне сядам до масата, в наетата вече стая, която ще ми струва 35 марки: с осветление, прислуга, разкошна обстановка мека мебел и пр. - със сички принадлежности за креват и най-после със закуска сяка сутрин: кафе, мляко /сливки/ и хлебчета с масло /бутерброди/, сядам и ти пиша туй, което ми мина през главата и туй, което пречувствувах.

Пътуването, както вече знаеш от картичките, които ти пращах от тук таме, не беше твърде приятно, даже отекчително. До Прага пътувах с г-жа Шмаха. Макар тя да бе в II кл., но почти по-голяма част от пътя бяхме заедно. Разговорът беше, естествено се повече върху театъра, респективно нашия. На разделяне в Прага - на гарата - тя ми стискаше така силно ръката, че забравих каква благословия ми изрече. Но помня, че беше нещо много казано. И аз казах няколко думи, па и зарад тебе... и... сбогом!

От Прага до Берлин беше същинско изтезание. Пътя равен, както Сибирските полета. Най-добри местности имаше от Прага до Дрезден, а оттам нататък, пустиня, наистина, особено около Берлин, цяла пустиня. Но най-сетне пристигнахме с Райна в Берлин и зяпаме дано някой познат излезе на гарата. Но, уви! Никой няма. От една гара бях телеграфирал на доктор Ангелов, но него го нямаше на гарата. Вчера се научих, че той имал неотложна работа в клиниката, та пратив приятелят си Мишайков на гарата, като предполагал, че аз в сряда ще пристигна. Вероятно Мишайков е отишел на съвсем друга гара и ... ний с Райна останахме като в необрано лозе. Предадох багажа на съхранение в гарата, зех разписка и излязохме на

улицата. Гледай насам, гледай натай нищо. Т.е. не че нищо, хора има и движение такова, та мислиш, че се намираш в няколко лудници заедно, дето сички се стремят бързо, бързо на разни страни: кой с автомобил, кой с файтон, с железница, който фучи из покривите на къщите, с трамвай, пеша и т.н. С една дума хаос! Видях, че няма някой бащин-майчин, а детоа българче, аз извадих от джобът си една мръсна хартийка, на която Петко Тодоров в София ми беше начертал един план. Гледах, гледах това мръсно, отвратително листче и нищо не можах да намеря по него. Най-сетне видях един файтон, казвам му да кара в хотел Москва, дето се научих, че говорели по руски. Излезе хазяина, питах го по руски дали няма стаи, той каза че имал от 4 и от 6 марки. Мен ме бодна нещо в джигера. Махнах се оттам, защото милостта ми не се потруди даже и да ме опъти нейде другаде. Вероятно е бил руски евреин, иначе той не би постъпил така с мен. Тръгнахме с Райна по една набережна. Завалия дъжд и ний хоп под една голяма врата да се укрием от дъжда. По едно време дойде до нас един сиромаш човек, също бягащ от дъжда. Аз стоях, стоях и най-сетне го попитах не знае ли де е кафене Бауер? Това кафене е дето се събират сички българи. Този славен човечец почна да разправя, да маха с ръце, да сочи, от което само можах да разбера, че той знае де е това кафене. Постоях още малко и пак, колкото можах, го попитах не иска ли да ме заведе до там. Кое с половин думи, кое с движения /ето де ми послужи пантомимата/ той разбра каквото го моля. Дъжда спря. Тръгнахме. Той напред, аз след него и като опашка, която ту се изгубваше из множеството, ту се мяркаше като сянка отзаде ми, вървеше Райна. Аз вече доволен, че най-сетне ще седна, ще се разговоря с българи и се се настаня. Но не ми било писано това желание. Аз дадох на моя любезен човечец

една марка, той се ухили до уши, вероятно този ден не е ял, и влязохме с Райна в кафенето, но няма нищо българин, нито пък някой турчин. Седнахме, чакаме, чакаме, цял час; никой не дохожда. Найсетне излязохме навън, дръпнах един посыльный и му соча един адрес - адреса на нашето дипломатическо агенство. Той ми махна с пръст, разправи нещо, но нищо не му разбрах. И него по същия начин, както оня сиромас, помолих да ме заведе. Той тръгна и ний след него. Повтори се пак същата сцена, значи аз след разсилния, а Райна куцук, куцук, каквато е тежка, върви зад мен. Дойдохме. Излиза един българин - разсилен. Аз му разправам кой съм и кого търся. След малко намерих се с Райна пред негово превъзходителство Никифоров. Ама тъй, както си бяхме във вагона: мръсни, опушени, неизмити, аз необръснат - въобще мизерия. Няма да ти предам изцяло разговора ми с агента, защото е дълга работа. Само това, че този приятел ми направи впечатление не на агент - представител на едно княжество, а на федфебел от нашата армия. Право ти казвам: толкоз глупав и несведущ по моите, т.е. изкуството - работи ми се видя. Но, аз свърших разговорът си с него, като му разправих за какво съм дошел и т.н. Той каза, като получи писмо от министерството, ще направи сичко, което може - тази е най-изтърканата фраза на нашите големци. Вчера научих, че писмо вече получили и днес ще ида да се представя официално: с новите дрехи, с чисти обуца и избръснат.

От агенството като излязохме, пак се опътихме за кафе Бауер, дано намерим Ангелова. В агенството се запознах с един чиновник - Полиянов, който обеща да ме намери към 6 ч. веч. в същото кафене. Отидохме, питам келнера: има ли българи, той ми посочи една маса, около която седяха трима българановци. Представих

им се, запознах се, както се запознава Македонски в "Хъшове" - и "пошла по падыя губерньв писатъ". Минаха 2-3 часа, но Ангелов се още го няма, та право да ти кажа и до този момент още не съм го видял.

Един от тримата българи, г. Конярски, си предложи стаята да спим там. Отидохме. Хазайката му прибра в стаята си Райна, а аз в стаята на Конярски, на каналето.

Значи след толкова тичане и блъскане из многолюдните берлински улици, едвам намерихме подслон за главите си и почивка за тялото си. Аз се измъчих, терзаех се! Но на другия ден тръгнахме да дирим стая. А пък то стаи, стаи, стаи, където щеш и колкото щеш. Намерихме най-сетне една за 35 марки, дето се проснах. Снощи Райна пренощува в същата квартира, защото за нея ще намерим днес стая. Тук един студент има едно познато семейство, само жени, детомислим да настаним Райна.

От моята стая съм доволен. Имам такава богата обстановка, каквато именно ти Нелли искаш да ми наредиш, но няма с какво.

Снощи бях в операта /Кралската/, но не попаднах на хубаво нещо. Слушах Кавалерия Рустикана, 2/ една опера в едно действие и 3/ един балет в 1 д. Останах доволен само от първото парче: Кавалера Руст. - Театъра е доста голям но стар и неудобен. Сега правят нова опера на друго място. Особено впечатление не ми направи нито театъра, нито артистите, защото съм виждал първостепенни певци, та тук не ме очудиха с нищо ново. Ще видим какво впечатление ще ми направи драмата. Във Виена, както ти писах, гледах две действие от "Идиот" на обществото - Ибсен и останах много много доволен. Игра тиха, измерена, съдържана и гладка.

Засега аз мисля да свърша с описанията си, защото е време

да ида в Агенството. То е далеч от тук - пеша 2 часа - а аз ще пътувам с трен. Иначе е невъзможно. Града е голям, но затуй пък има чудесни удобни съобщения. Ще плащам за абонамент 3 м и 1/2 за месец. Вози се колкото щеш.

Пиши ми какво става у вас. Как си ти, какво прави, като се върна в къщи от гарата: имаше ли завивания пред "плачи тополя". Ва! - ще речеш ти, - не съм глупава да плача за едно такава ма... ах, пардон, би трябвало да кажа за едно таква момче, толкова безжалостно и немилостиво, което оставя жена си в ръцете на ястреби, каквито ги има в трупата.

Днес като се облякох за пръв път сините дрехи, в джечето на желязката намерих една листче, написано от тебе. Страшна си антика. Много приятни чувства възбуди то в душата ми, когато го прочетох.

Берлин ми направи много силно впечатление. Петербург нищо не струва пред него. Буда-пеща също е грамаден и красив град. А пък Дрезден - то е просто прелест, градинка, чудесен град. А гарата на Дрезден е голяма и съдържа в себе си толкова джъкани и разни увеселителни заведения, колкото е квартала от кушето на Търговска улица /земпарешкото къше/ до кафе Македония, после по булевард Дондуков, чак до Св. Крал - целия този квадрат е поместен в тази огромна гара.

И тъй, довиждане. Аз казвам довиждане, защото ти трябва да дойдеш тук, трябва да видиш тази култура, този напредък. Като дойдеш, изведнъж ще се осетиш, че си отишла 15 века напред - такава разлика има между нашевно и тука.

Пиши ми новини. Питай вуйчо какво стана "Измяна". Пиесите от Пловдив получили? Цалува те твоето момче. Цалуни Оля и поздравя майка, Неделя и Мина. Поздрав до вуйчо ви. Твой Нася.

Берлин, 20.IV. 1907 г. или 3 май по тукашно.